IFJÚSÁGI ROVAT oldal

Czipa Emese - Tóth Judit: A növényvilág egyik ragadozója 67

TERMÉSZETVÉDELEM

Engloner Attila - Tóth Albert - Braun Mihály: Egy egyszerű módszer nedves élőhelyek vízellátottságának nyomonkövetésére 72

Endes Mihály: Kígyógyökerű keserűfű /Polygonum bistorta/ a Tornai-dombságon..... 89

MEGFIGYELÉSEK..... 93

HIREK.....106

TERMÉSZET A MŰVÉSZETBEN

Endes Mihály: Dimenziók (szénégető boksa a Zemplénben). Fotó.....

Szerzőink figyelmébe!.....108

Rekviem

A téli időkben az emberi lélek hajlamossá válik a melankóliára. A borús gondolatok közepette azután felbukkannak arcok, személyek is, olyanok, akik már nincsenek közöttünk. Ki régebben, ki a közelmúltban hagyott itt bennünket, természetkutatókat, egyúttal az élő és élettelen világ ezernyi szépségét, megoldásra váró titkait. Meghaltak talán, ezért a címválasztás - a gyászmise? Hál' Istennek nem, azaz nem a megszokhatatlan megszokottság értelmében. Élnek mindannyian, közöttünk járnak pirospozsgás arccal. Ők ugyanis a szakma számára vesztek el, tűntek el végérvényesen és visszavonhatatlanul.

Sokan vannak, alighanem mindannyian ismerünk ilyeneket. Valaha együtt jártunk kirándulni, terveket szőttünk, sőt közös munkát is készítettünk. Lelkesedtek, jegyezgettek, többen közülük táborokba is eljutottak, fészket őríztek. Volt - ma is van - messzelátójuk, határozókönyvük, jó néhányuknak fényképezőgépe is, olvasták azt irodalmat (igaz, ezt már kevesebben). Egyszóval jó úton haladtak a szakemberré válás felé, hiszen többségük addigra már tehetséges amatőrré vált. Aztán többnyire hirtelenül, váratlanul "meghaltak". Fütyülhetett a rigó, csoboghatott a patak, suhoghatott a lomb, lépteik többé nem indultak a hegyek, vizek, erdők és rétek felé. A távcső és a notesz a fiókban maradt (ha megvan még ...). A "Peterson"? - Hová is tettem? Azon a polcon volt, de most nem találom ... - és nincs tovább.

Ki, vagy mi okozta "végzetüket"? Mi tört össze, szakadt el, változott meg? Válasz, ha érkezik, megdöbbentő: legtöbbször maguk sem tudják az okát. Vagy nem akarják tudni, igyekeznek nem gondolni rá? Kézenfekvő "közhelyeknek" persze se szeri se száma, s mi tagadás, sok

közülük elfogadható: idő, pénz, család. Ezek ma mindennél nagyobb urak. Hát a lelkesedés, a sikerélmények íze, a tervezgetés láza hová tűntek? Mindez csupán gyermekbetegség volt, fogzás, mutálás, kamaszodás? Amelyeken ugyan át kell esni mindenkinek, ám tudni kell, hogy múlékonyak és nem végzetesek. A biológus viszont sarkosabban fogalmaz: természetes kiválogatódás ... Azért kár értük! Nem vagyunk annyian, mint kellene. És ugye, minden rekviemben elhangzik a reményteli "feltámadás" szó is.

Főszerkesztő

ENDES MIHÁLY

A karthauzi szarvasgomba /Picoa carthusiana Tul. 1862/ első észlelése Magyarországon

A Tornai-dombság Tornaszentjakab községtől ÉK-re fekvő részén 1995 június 29-én, idős, ültetett erdeifenyvesben /Pinus sylvestris/, vaddisznó túrás gödrében találtam egy felszínre került példányt. Küllemét tekintve 3x2 cm méretű, tojásdad, érdes felületű, barnásfekete színű volt, láthatóan üde, friss és hozzá intenzív erjedő gyümölcsszagot (nem annyira az irodalomban szereplő dinnyeszagot) árasztott. Spóráinak alakja zömök orsóra, vagy citromra emlékeztető, méretük 82x35 mikron, színük világos sárgásbarna (lásd fotó!).

Mint hazánkra nézve új fajjal, érdemes részletesebben is foglalkozni vele, mert másutt is előkerülhet, s nem bővelkedünk a hozzáférhető szakirodalomban sem. Ez a Tulasne által 1852-ben leírt faj a Tömlősgombák (Ascomycetes) Pusztai szarvasgomba-félék (Terfeziaceae) családjának 8 nemzetsége közül a Picoa genusba tartozik, azaz az ú.n. sötét szarvasgombák közé, amelyeket Carlo Vittadini írt le 1831-ben, s nevüket Vittorio Pico kollégája tiszteletére választotta. Bár elterjedésük mediterrán központú, mégis megtévesztő lehet a "pusztai" elnevezés, miután zömük erdőben él, sokuk hegyvidéken, s kedvelik a hűvös élőhelyeket. Mint érdekességet említem, hogy az algériai piacokon a gomba népi neve "terfez", és aligha kétséges, hogy ez a család névadója.

Az Alpoktól északra csupán 3 nemzetség fordul elő (BENEDIX 1977), a karthauzi szarvasgomba Európában mindenütt ritka, jóllehet az USA-ban is él. Földrészünkön kevés helyen találták, és elterjedése nem haladja meg a 48°